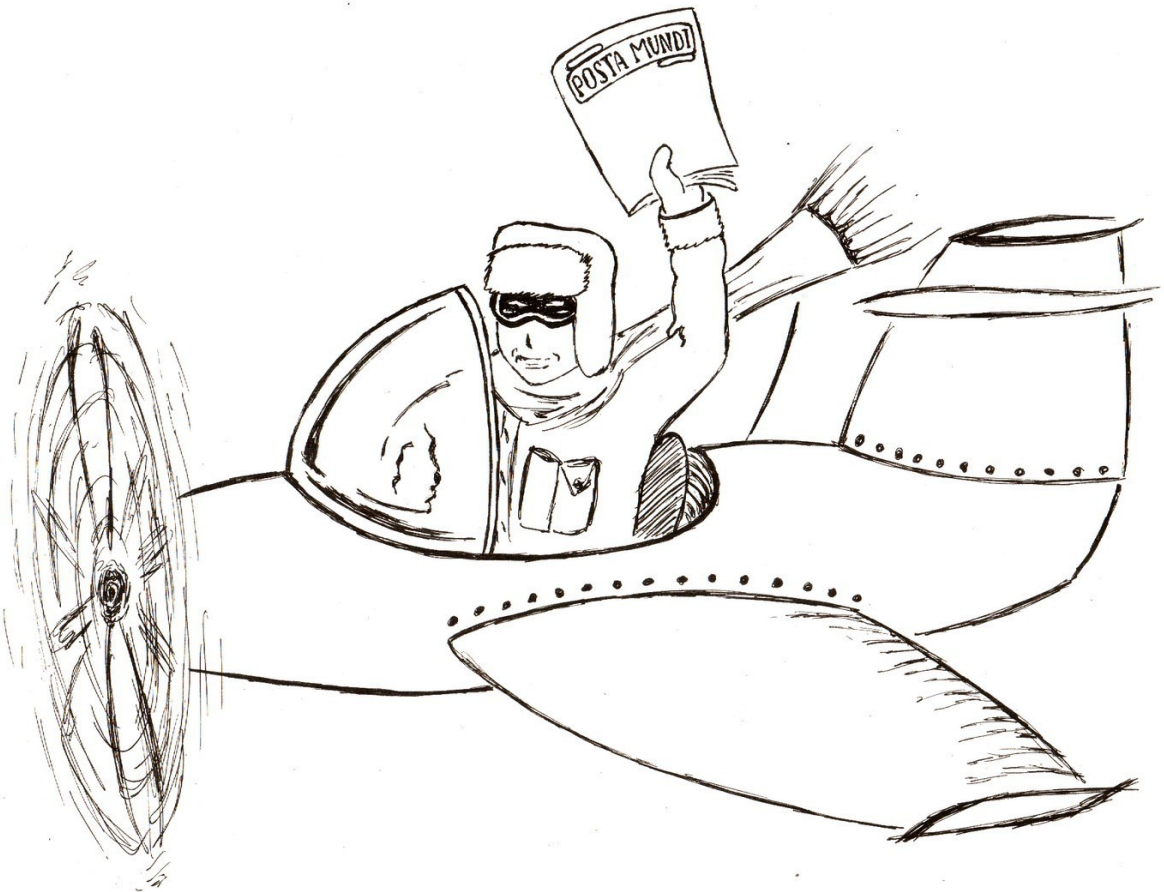

jurnal inter IAL

POSTA MUNDI

1, februar 2011

http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi

KONTENAJO

Anteparol del redaktor	Rosto	Sibelingua	1 (3)
Posta_Mundi, frazo #1			2 (4)
LIA ESPERO	Partaka		3 (5)
LE FORMIKO RUBRIKAPI	Tiberio Madonna	Eurikido	4 (6)
Stefano renkontas sian dek-jaran kamaradon Brunon Stefan miti suy shi-yar-ney kamarada Bruno	Albert Lienhardt, Dmitri Ivanov	Esperanto, Lingwa de Planeta	6 (8)
Letero de L.Zamenhof al Schleyer, elpensinto de mondlingvo Volapük.	L.Zamenhof	Esperanto	8 (10)
Pense's del humanité	Erich Weferling	INTAL	9 (11)
Bazal Populido	Partaka	Populido	9 (11)
*Ila Profeto	Khalil Jibran, Partaka	Ido	10 (12)
Pro quo la feliceso esas desfacile obtenebla?	Alexandro Xavero Kasanovo Domingo	Ido	11 (13)
Roboyosu	Rosto	Simplit	12 (14)
Fro ancien Cosmoglotta		Occidental/Interlingue	15 (17)
A doktor de medisin P. O.	F.	Idiom Neutral	16 (18)
Pri nonmediati derivatione in li internacional lingues	Siegfried Auerbach	Novial	17 (19)
Anecdotas in Interlingua	R. L.	Interlingua	19 (21)

ANTEPAROLO DEL REDAKTOR

Saluto, kar lektantes del prim numero del jurnal Posta Mundi! Li edituro no es kustumal, pro que it es kompozat ex materiales in multi internacional artificial linguas (IALes). Li jurnal es li organ oficial del forum posta_Mundi http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi , ube omni ti linguas es uzat. Tal linguas quale Esperanto, Idiom Neutral, Ido, Occidental/Interlingua, Novial e Interlingua de IALA darfa eser regardat quam dialektes de un lingua e es facilen interkompredebli, quo es konstanten pruvat in li forum posta_Mundi. Li lingua, quel es uzat in isti “Anteparolo del redaktor” es un proba mixar ti 6 klasik artificial linguas mencionat.

E ne nur klasik artificial linguas es uzat in Posta_Mundi, ma anque novi artificial linguas.

In isti numero:

- Materiales (original e traduktet) de forumanes: Tiberio Madonna, Alexandro Xavero Kasanovo Domingo, Dmitri Ivanov, Partaka (quel es li kreanto e administrator del forum) e mi, li redaktor.

- Anque in li numero es inkluzat kelki ancien, historik materiales in diversi IALes.

L. Zamenhof skribav in su “Letero a Schleyer” (vide in isti numero): “... lingvo tutmonda devas esti antau chio komprenebla”.

Skriba vostri opinioniones, kritiko, dezires al ret-posta enioni@yandex.ru .
Interasant letres esera publikat in li rubrika “Letres de lektantes”.

Li jurnal esera editet in li fino de shaki monato.

Rosto

posta_Mundi, frazo #1

Esperanto:

Ni montru kion ni faras kaj ni demonstru kiuj ni estas!

Ido:

Ni montrez quon ni facas e ni demonstrez qui ni esas!

Interlingua:

Que nos monstra lo que nos face e que nos demonstra qui es nos!

Occidental/Interlingue:

Lass noi mostrar quo noi fa e demonstrar qui noi es!

Novial:

Let nus montra quum nus fa e let nus demonstra que nus es!

Komunikando:

Ke noi monstra ko noi face i ke noi demonstra ki noi e!

Latinove:

Ke nos monstra ce ke nos face e ke nos demonstra ce ke nos son!

Romanica:

Monstremos lo que facemos et demonstremos qui somos!

Ikuso:

mu nosos presenten pe kualo nosos fagan ei nosos demostren pe kualo nosos esan!

LdP:

Nu diki ba kwo nu zwo e hu nu es!

Slovio:

Bujme demonstrit sxto mi delat i bujme pokazit kto mi es!

Kotava:

Va intafa askira nedit ise va intafa tira danedit!

Populido:

Ke ni yen ko ni fac e ki ni!

LIA ESPERO

Muziko da F. de Menil

Vorti da Partaka

Esperanto, Ido, Interlingua, Vola-

pük, Neutral ed Interlingue, LdP, Sambahsa, Sibelingua, Ls-

F, Novial e Mundolingue, Neo, Lojban, Glosa, Ikuso, Eurana, ARI-

EL, Intal ed Eurikido, Ro, Kotava, Omnia e Neo Patwa, LF-

N, Mondlango e Populido

Esperanto, Ido, Interlingua,
Volapük, Neutral ed Interlingue,
LdP, Sambahsa, Sibelingua,
LsF, Novial e Mundolingue,
Neo, Lojban, Glosa, Ikuso, Eurana,
ARIEL, Intal ed Eurikido,
Ro, Kotava, Omnia e Neo Patwa,
LFN, Mondlango e Populido.

[...]

LE FORMIKO RUBRIKAPI

Olim der esebe en formiko rubrikapi, i. e. en formiko kum le kapo rubri, ko viveba in le foresto.

Lo saveba mui bonen restare celati da le birdos pro no esere manjati, e intertempen lo eskultaba often le losi diskurtios. Los parlaba cir le soi viajaos e le soi par-kortios super le maro, e cir kuanten est makri le maro. Ad en certeni istanto le formiko rubrikapi komencai pensare: “Jo never videi le maro: jo volet videre lo!”

Ergo lo kuestionei en lokusto: “Kuimoden jo potet videre le maro? A kui loko jo debet vadere?”, e le lokusto respondei: “Jo saltat mui alten, ma no bastanten pro videre le maro, pues jo no sapet kuiloken lo est. Kuestione le pulco: lo saltat plu alten kuam jo, pues lo certen videi le maro, e sapet ad kua diretiono lo est. Cao!”

Ergo le formiko ajivi le mezmi kuestiono a le pulco, e isto respondei: “Jo saltat most alten ex omnos, ma ista no bastat a jo pro videre le maro. Tu debet asendere sur en arbro, le most alti, e uen tu arivarae su, tu certen vidrae le maro. Cao!”

Le formiko trovai le most alti arbro in le foresto, e komencai asendere. L’asendo esi longi, ma tandem lo arivai su, e guardai mui atenten le lokos cirkum so, ad omni diretiono, ma kum regreto lo in nuli loko reusivi videre le maro.

Pues lo, decepti por ista, komencai desendere; ma, kuase kuik, lo audivi le vocos de kelki birdos, kos volaba e sos dirigeba jast ver lo, e apudiskiba semper plu mucen, por ke los abeba le nidos sur ili arbro. Le formiko mucen inpaventivi por la, e kuik korei a cercare en loko pro celare so: lo reusivi trovare en boni loko pro no videsere, poken far le nidos. Da der, le formiko potei eskultare los inter-parlanti, e sik audivi le birdos komentanti le fatigado ajiti pro parkorere le maro.

Ergo le formiko pensai: “Los just parkorei le maro, e jo vidi da kui diretiono los venivi! Pues pro videre le maro jo debet vadere a der!” Marcanten in le vakuitatos de l’arbro pro no videsere, lo desendei e komencai vadere a ili diretiono pro trovare le maro.

Le formiko rubrikapi viajai mui longen, par planos e montos, e ad en certeni punto lo arivai in en makri citio. Kualo impresionaso pro lo, uen lo guardai cirkum so! Omna esebe mui makri, novi e stranji, omna esebe veren impresionanti e paveganti; der esebe mucu bruito e kaoso, e restare der, in le strados, esebe iven mui periklozi pro lo, gar en mikri bestio kome lo riskaba esere aplastati. Enim le formiko debei korere velocimen ir e der, canjanten diretiono kum pronteso, pro no esere aplastati, e por ista lo esebe mui paventi.

Tandem lo reusivi arivare in en mikri trüo ad le bazo d’ en alti palaso: isto esebe en gratacelo, un ex le most alti e importanti gratacelos in le citio. In ili loko, le formiko sentiba so sekuri e, kum plu mucu kalmeso, komencai guardare a esteren le strado bruitozi. Lo videba makri e stranji kreaduros pasanti, los esebe veren gigantos! No kome le birdos, ma mucen plu makri. Lo kuestionei so ipsi: “Kuos est ili kreaduros tante makri e tante paveganti? Jo never vidi los ante nu!”

“Los est omos.” respondei en kukaraco ko esebe later lo, in le trüo. “Eske veren tu no konoset los? Da kuiloke tu venit?”

“Jo venit ir da le foresto, mui fari da isti loko stranji; jo marcai dum mucu tempo ante arivare ir”

“Isti loko stranji est en citio, e se tu no konoset lo, tu no potet vivere ir, gar le citio est mui periklozi pro ilos kos no est abituati, e tu no est en formiko de citio.”

“Ma eske tambe eksistet le formikos de citio?” kuestionei le rubrikapo.

Respondei le kukaraco: “Certen! Los eksistet! Tamen los est abituati vivere ir, e konoset le periklos de le citio.”

“Ma kuiloken est los? Jo no videt formikos esteren.”

“Tu no videt los por ke los no marcat in le strado: est mui periklozi marcare in le strado nu, kome ajiba tu. Kuan ajiba tu der? Por kua tu venivi a isti kaosozu citio? Eske no est plu boni le foresto?”

“Jo est viajanti por ke jo volet videre le maro: jo never vidi lo. Eske tu sapet kuimode jo potet videre lo? Kuiloke lo est?”

“Pro videre le maro tu debet esere mui alten, tu debet asendere su par isti gratacelo til arivare ad le ultimi etajo: uen tu eserae jast sur le gratacelo, tu vidrae le maro.”

Le formiko salutai le kukaraco e komencai asendere par le muro de l’alti palaso. Dum ke lo asendeba, lo re-pensaba cir le omos e le losi makreso. “Kuantu jo est mikri! Jo sapeba ja esere mikri, uen jo videba le birdos; ma videnten le omos jo komprendet esere iven plu mikri kuam kante jo kredeba! Kuantu jo est mikri!” lo kontinuaba pensare. Lo marcai e marcai longitempen, e po kelki oros tandem arivai sur le ultimi etajo. Lo guardai a faren, turnenti so pro videre le lokos cirkumen, ad omni diretiono, e... sorprendeso! Lo reusivi videre le maro! Lo vidi en makri “tablo” azuri e, memoranten le deskriptivos de le birdos, lo esi kuase certi ke ili tablonu azuri eseba le maro. “Kuantu lo est makri!” lo pensai “E kuantu lo est beli!”

En abeilo volai sur le palaso, apud le formiko, e stopei so der pro repozare. Alore le formiko, pro esere toten certi ke le tablonu azuri, ko eseba fronte lo, eseba vere le maro, kuestionei: “Esk ili makri kozo azuri est le maro?”

L’abeilo respondei, kelke stupeti: “Certen! Lo est le maro!”

Poen le formiko komencai guardare plu ju, e vidi sevri gratacelos, makri e imponenti; e, iven plu ju, lo vidi le strados inter le gratacelos; e, in le strados... kuali sorprendeso! In le strados der eseba... le formikos!

“O!” klamai sudenen le rubrikapo, “le joi frendos formiki! Pues le formikos est in le strado!”

L’abeilo guardai a ju e subridei kelke divertiti por l’ingenueso de le rubrikapo, dicenten: “Ma no! Ilos no est le formikos: los est le omos!”

“Eske le omos? O! Ilos, kos paresei tanten makri konfrontaten a jo, nu pareset tanten mikri konfrontaten a le gratacelos! Ergo omnia est relativi: ila ka est mui makri potet esere mezmitempen mui mikri, se on konfrontat kozos diversi!”

E, finien, rubrikapo pensai: “Nu jo no plus sentit jo tante mikri!” subridenten sereni.

Bai Tiberio Madonna

Pro konsultare le vokablario, klikate sur isti ligamento:

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/files/Eurikido-vokabliarios.pdf

<http://sites.google.com/site/eurikido/home/ido/diccionario>

Texto: Albert Lienhardt
Tradukita de Dmitri Ivanov

Stefano (S) renkontas sian dek-jaran kamaradon Brunon(B)

S: Saluton, Bruno!

B: Saluton, Stefano!

S: Kial vi faras grimacon?

B: Mi havas dento-doloron.

S: Ĉu doloras multe?

B: Vi ne povas imagi... Mi suferas terure!

S: Iru do al la dentisto!

B: Mi devos iri. Sed mi tute ne ŝatas tion.

S: Ankaŭ mi ne... Por konsoli vin, jen prenu bombonon!

B: Ĉu vi estas freneza??... Mi jam havas sufiĉe da doloro, sen bombono!

S: Ha, jes! Mi ne pripensis... Montru vian denton!

B: Rigardu! Tie, malsupre.

S: Estas granda nigra truo en la dento.

B: Mi scias.

S: Ĉu vi tamen iros al la lernejo?

B: Kompreneble! Vi ja scias, ke nia instruisto ne venos hodiaŭ.

S: Tio estas bonŝanco. Kaj okazo, por fari ŝercon al la help-instruisto.

B: Bona ideo! Kion vi proponas?

S: En ĉi tiu skatolo, mi havas dek-duon da melolontoj.

Stefan (S) miti suy shi-yarney kamarada Bruno (B)

S: Ola, Bruno!

B: Ola, Stefan!

S: Way yu fai grimasa?

B: May denta tungi.

S: Ob gro?

B: Yu bu mog imagini... Me sufri gro!

S: Dan go ba a dentista!

B: Me mus. Bat me ga bu pri to.

S: Me toshi... Fo konsoli yu, walaa un bonbon!

B: Yu es fole ku?... Yo basta tungi, sin bonbon!

S: Aa, ya! Me bu dumi om to... Diki ba yur denta!

B: Kan ba! Dar uuparen.

S: Ye gran swate dun in denta.

B: Me jan.

S: Ob yu go a skola yedoh?

B: Sertem! Yu jan ya, ke nuy talimer bu lai sedey.

S: Es fortuna. E hao kasu fo joki om helpa-talimer.

B: Hao idea! Kwo yu proposi?

S: In sey boxa me hev shi-dwa meyjuk.

B: Kio estas tio? ... Montru! Ha, majo-skarabo. Bonege!

S: Ni lasos ilin flugi tra la klaso-ĉambro.

B: Ĉu vi havas ankaŭ kudro-fadenon, por ligi ilin al iliaj piedoj?

S: Tio ne estas necesa.

B: Kion ni ankoraŭ povus fari?

S: Ĵeti birdojn el papero...

B: ...kaj, eble, du aŭ tri fetoro-bombetojn!

S: Ho ne!... Tio odorus naŭze dum unu tuta horo.

B: Nu! Ĝuste tial!

S: Mi havas ankoraŭ alian ideon.

B: Kian? Diru!

S: Ne. Mi ne diros ĝis nun.

B: Ĉu vi ne diras ĝin al mi, al via plej bona kamarado?

S: Ĝi estas sekreto.

B: Kial ĝi estas sekreto?

S: Mi volas, ke ĝi estus surprizo por la tuta klaso.

B: Mi vere estas sci-volema.

S: Sed... kaj via dento-doloro? ... Ĉu vi ne volis iri al la dentisto?

B: Mi iros alian fojon. Mi preskaŭ ne plu sentas la doloron.

S: Tiam, venu rapide! Vi ne bedaŭros, ĉar ni multe ridos.

B: Ni kuru! Estas jam la oka horo. Ni havos amuzan tagon, hodiaŭ...

B: Kwo es? ... Diki ba! Aa, meyjuk. Gro-hao!

S: Nu lasi li flai in klas-shamba.

B: Ob yu hev yoshi fil, fo ligi li bay peda?

S: To bu treba.

B: Kwo nu yoshi mog zwo?

S: Lansi papirfaula...

B: ... e mogbi dwa-tri fuy-fauha-bomba!

S: Oo non!.. To wud bi nafra-ney fauha duran tote ora.

B: Ya! Fo se hi!

S: Me hev yoshi un otre idea.

B: Kwel? Shwo ba!

S: Non. Me bu shwo al nau.

B: Ob yu bu shwo a me, a yur zuy hao kamarada?

S: Es sekret.

B: Way es sekret?

S: Me yao ke to es surprisa fo tote klas.

B: Me verem yao jan.

S: Bat... e yur denta-tunga? Ob yu bu go a dentista?

B: Me go otreves. Me hampi bu senti tunga.

S: Dan, nu go ba kway! Yu bu afsosi, nu ridi gro!

B: Nu lopi ba! Es yo ot. Nu sal hev amusi-she dey sedey...

Letero de L.Zamenhof al Schleyer, elpensinto de mondlingvo Volapük.

Varsovio, 27/XI 1887

Estimata kaj estiminda sinjoro!

Mi sendas al Vi la frukton de mia longa laborado; ghi estu signo de mia profunda estimo por la nobla idealisto, kiu laboris por la homaro, ne timante la ridegon de l' amaso. Mi mem plej bone komprenas kiom Vi devis suferi, char mi mem trairis similan vojon: kiam mia laboro jam estis preta, mi kvar jarojn devis atendi kaj esti celo de senchesa ridado, - ghis mi ricevis la eblon eldoni mian verkon.

Kiam mi antau 5 jaroj audis pri la Volapük', mi ne forjhetis mian laboron, char la konstruo de Volapük' shajnis al mi ne tute praktika; mi diris al mi, ke lingvo tutmonda devas esti antau chio komprenebla, kaj la tuta granda materialo, kiu jam per si mem farighis internacia, devas resti ne tushita. En lingvo, kiu devas farighi tutmonda, oni povas krei nur la malgrandan parton, kiu estas malsimila en malsimilaj lingvoj; chio cetera devas resti ne tushita. Char nenia persono estas tiel leghdonanta por krei lingvon por la tuta mondo lau sia volo, kaj tuta vivo de homo ne estas suficha por nove krei la tutan senfinan multon da vortoj de lingvo, kun chiuuj nomoj de l' landoj kaj urboj, kun chiuuj sennombraj nomoj tehnikaj etc.

Mi estimas Vian noblan deziron porti utilon al la homaro; kun plena estimo por la auro de Volapük', mi laboras ne kontrau la Volapük', sed por la ideo. Sankta estas por mi la ideo de lingvo tutmonda, kaj en kiu ajn formo l' homaro ghin havos, mi estos kontenta kaj felicha. Se oni montros al mi, ke mia laboro estas malutila al la ideo, mi mem detruos mian laboron, kvankam mi oferis al ghi la plej bonan parton de mia vivo; se la jugho de l' mondo estos ne decida, la "Lingvo internacia" restos kune kun la Volapük', kiel du amikoj, kiuj havas unu celon en la vivo. Au unu de la lingvoj mortos per si mem, au la homaro havos du lingvojn, kaj ech tio estos por la mondo multe pli bone, ol resti tute sen lingvo tutmonda.

Pardonu, ke mi skribas al Vi en mia lingvo: mi faras ghin ne pro malghentilo, sed por doni al Vi provon de mia lingvo.

*Kun plej granda estimo
Esperanto*

Pense's del humanité

(kelki frazes traduktet da Erich Weferling a INTAL)

Du koze's plena le alme per admira e veneration semper novi e kreskanti, kam plu oft e durant le pensade okupa se pri les: le stelozi siel super me e le moral lege in me.

Kant.

Le final sol misterie es le misterie del eksistens de un evoluanti monde-materie kontenant le potencialité's del mente.

Sir Julian Huxley.

Le maks bel felisité del pensanti hom es: eksplora le eksplorablum e kvietim venera le non- eksplorablum.

Goethe.

Deo es le prim kauze de omni eksistens, le esens de omni fenomene's del universe.

Kredo de multi hom's in le toti monde.

Havu veneration koram le vive ank del maks povri kreatur!

Albert Schweitzer.

Ki konosa le hom's es inteligent. Ki konosa se self es saji.

Lao Tse.

Le milite (guere) es non plus kontinuation de politike per altri moyen's ma frenesie.

Germani atomfiziker Max Born.

BAZAL POPULIDO

Salut, kompans! Populido, kom plen ling bazat en Ido, no pove renuntie le grandi riches, kel ofre a lu le vortar Idal, ma, altri-laterei, sembl a me, ke nos bezonere no plus kam mil radik por atinge adminimej bazal interkomunike, kel esere suficant por voyaj en irgi lok del mond. Talei, kun no plus kam mil radik singlei, me sucesab interkomunike Polonei, Hungarei, Rumanei, Turkei, Indonezei, Arabei, Hindiei, edc. Do, flankei de plen Populido, posiblei me va probe konstrunkte Bazal Populido.

Text: Partaka - Ling: Populido

***ILA PROFETO**

da Khalil Gibran

LA NAVO-ARIVO (I e II)

Almustafá, la elektito e la amato, qua ipse esis auroro ye ilua propra dii, vartis dum 'dek-du' yari, che l'urbo Orfalís, la navo qua retroduktus il aden la insulo ube il esis naskinta.

E dum la 'dek-duesma' yaro, ye l' sepesma dio di Ailul, la rekolto-monato, Almustafá acensis la kolino, proxim l'urbo-muri, ed admiris la maro; ed il vidis sua navo apareskar meze dil nebulo.

Lore, apertesis admaxime ilua kordio-pordi, ed il permisio flugar a sua joyo adsuper la maro. E klozante la okuli, il ekfluigis pregajo en la silenco di ilua anno.

Dum ke il esis decensanta la kolino, il tristeskis e pensis en sua kordio: Quale me departos pace e sen tristeso? No, me ne sucesos livar ica urbo, sen ke mea spirito restez lacerata.

Senfina esis la jorni di chagreno, quin me ya travivis interne di olua muraro, ed esis senfina la nokti di soleso; e qua povas forigar su ipsa de sua chagreno e soleso sen tristigar sua anno?

Esas nombrozega la fragmenti di mea spirito en ica stradi, e nombrozega esas la filii di mea anhelo, qui marchas nuda ibe, ye la kolini; e quale' me povas forigar me ipsa de li, sen experiencar profunda angoro e doloro?

Esas ne nura vesto, to quon me renuncas hodie, ma anke pelo, quan me ipsa ektiras per mea propra manui.

Esas anke ne nura pensajo, to quo restas ye mea dorso, ma kordio dolcigita per hungro e dursto.

Tamen, me ne darfas ajornar por plusa tempo mea parto.

La maro, qua postulas omno por su, advokas me, e me devas embarcar.

Nam restadar hike, mem se la hori brulas en la nokto, equivalas glacieskar, kristaleskar e restar kaptita en mulduro.

Volunte me kunportus omno quo esas hike, ma quale agar?

La voco ne povas sustenar la lango e la labii, qui alizis ol. Ol mustas, sole, durar serchar la etero.

Ya sola e sen sua nesto, l'aglo flugos defiante l' suno.

[...]

Tradukuro: Partaka

Pro quo la feliceso esas desfacile obtenebla?

En la nova jurnalno, me intencas prizentar inaugurala mesajo pri filozofio, klara, interesiva e ne tro longa.

Sincere, omna homi deziras esar felica; do la afero esos interesiva.... se me ne repetas quale papagayo la miveraji o konvencionala veraji milfoye dicita pri la feliceso. Me serchas do verajo plu profunda, plu pruvata e plu aplikebla pri la feliceso, konkrete pri la desfacilesa por obtenar la feliceso.

Yen mea aserto nuklea: la feliceso kompleta (e se la feliceso ne esas kompleta, ne esas feliceso vera) havas sua fundamento en la realigo de la autentika volado interna da la animo; da la animo di la individuo. Yen la desfacilesa.

Bill Gates (Bil Geyc) ne esas milionero usana per votado publika o per promoco kom funcionero.

Giacomo Casanova (Jakomo Kasanova, acento en la vokalo "a" de "Jakomo") ne esis granda amanto od amoranto italiana per votado publika o per promoco kom funcionero.

La Granda Alexandro ne esis imperiestro greka de Europa ed Azia per votado publika o per promoco kom funcionero.

Paul Gauguin (Pol Gogen, acento en la vokalo "e" de "Gogen") ne esis granda piktisto franca per votado publika o per promoco kom funcionero.

Mendeleyev ne esis granda kemiisto rusa per votado publika o per promoco kom funcionero.

Cervantes (Serbantes) ne esis granda romanisto hispana per votado publika o per promoco kom funcionero. Ilu esis anke funcionero, e ne amata: impostokolektisto!

Maradona ne esas od esis granda futbolisto argentina per votado publika o per promoco kom funcionero.

Lao Tse o Lao Zi (Lao Ci) ne esis granda filozofa china per votado publika o per promoco kom funcionero.

E cetere.

La ecelo en la arto, la scienco, la sporto, la politiko ed irga homa akto ne procedas tipe de la volo demokrata di la popolo, nek de la volo oligarkia di la elito, ma de la volo inteligenta e perseveranta di la poka individui qui deziras esar ecelanta.

La ecelo en la feliceso havas la ipsa procedo. La homo felica ne esas felica pro ke ita homo obediis la konvencionala reguli religia, etika, politika o yura, ma pro ke ita homo komprenas la naturo homa e la reala, ne konvencionala, kauzi de la feliceso o de la desfortuno.

La bazo de la feliceso, do, esas konocar autentike la naturo homa. La popolo ne agnoskas la naturo homa, nek la elito agnoskas la naturo homa.

La naturo homa konocesas ja, esence; la scienco experimenta konfirmas hodie, o se necese rektifikas, la anciena konoco intuitiva da la profeti, gurui e filozofi. Do, se la konoco solida pri la homo ja existas, pro quo la homo ipsa preske nultempe aplikas

ica konoco? Pro ke la deliro narcisista de omnopoveso, individua e precipue tribua, impedas agnoskar la limiti e la mekanismi qui agas en la homo. Exemple, la povreso e la perioda krizi ekonomia esas nula destino fatala, ma destino komplete evitebla; se onu agnoskas ke la homo, quale irga animalo, havas limiti demografia ed ekologia, limiti absoluta e relativa. Ne esas posibla un kreskado ekonomia e populoza eterna. E nur homo sen deliro narcisista omnopovala agnoskas ica fakto grava; pro ico la feliceso esas desfacile obtenebla.

Yen mea departopunto. Me ne deziras monologar, ma dialogar pri la feliceso kun la lekteri.

Amike,
Alexandro Xavero Kasanovo Domingo,
posto elektronika trigrupo@yahoo.es

Verko original in Simplit.

ROBOYOSU

Un grupo de europana scientistes iniciav li projekto "RoboEarth". Si vi no pova pronunciar isto, pronuncia isto quam "Roboyosu". Mi pensa, que japonianes tale pronuncia isto, e ya noi darfa plu-min kreder a les pri to, quo koncerna róbotes.

Nu, ista Roboyosu, in brevo, es supozat quam li internet por róbotes. Exemplim, vi dice a vosi róboto apartar biro por vi, ma il no save, quo es biro. Li róboto questiona Roboyosu, simile quale vi questiona Guglo, e tale il strax saveska, ube il pova trovar biro.

Pose vosi róboto... Nu, si noi komensav rakontar pri le, las nos dona alquel nomo por le. Las it ese Benito. Yen ista Benito audi, que vi exklama diversa mal paroles quale "Fek!", "Damno!" etc. Il no save, quo isto es e questiona Roboyosu. Tale il komprende, que il deve parlar pri isto kun vi. E yen Benito komensa: "Esque tu vole parlar pri isto?" Ex li parlacion Benito saveska, que vi ja longe ante nun perdev vosi laboro e no pova trovar alquel nov. Pekunio fini rapide e forsan vi balde vendera anque Benito, ma tal ancien róboto no kosta multe. Benito dice:

"Ho, mastro, no vende me, mi ancor pova eser util por te!"

E vi kun chagreno responda: "Pro quo tu pova eser util? Apartar biro? Ma balde mi no haverá pekunio mem por komprar biro."

Hike vi forsan puke dramatizav li situacion, nam vosi guvernierio donara pekunio a vos, si vi resta sin laboro. Quankam, de altri later, guvernieries difere.

Tale o altre, in sequenta dio Benito abandonav hemo por kelka temporo e reveniv vestit in uniformo de policeisto.

"Salut, mastro, mi nun laborara quam policeisto e ganiara pekunio por te, per Roboyosu mi facile trovav laboro por me."

"Ma... pro quo policeisto?"

"Durantu lasta temporo multa homes komensa amar destruktacion. Ili veni a strades de urbes e destrukta omno, quo ili vide. Noi, policeistes, deve meter les in sanatoriums, ube ili es tranquilizat. Pose ili es denov libera. Li guverniero bezona multa policeistes e bone paga por ista laboro." E Benito demonstrav isto omno sur li monitoro de vosi komputoro. Vi admira:

"Ho! Pro quo mi no videv isto che televiziono?"

"Ya, televiziono no es quale Roboyosu, televiziono existe por amuzar, ma no por informar."

"Hm... Tamen, Benito, isto ya es un danjera laboro. Si tu esera destruktat, quo mi facera?"

"Ho, mastro, tu mem no suspekta, ma isto por me esera li maxim profitoza parto de mei laboro! Si alquel mei partes esera destruktat, li policeyo donara me to nova, plu moderna!"

"E si ili ruptera tei kapo, nu, tei memoro o quo tu have maxim important?"

"Ho! Isto no es un problema. Omna mei individualeso es duplikat in Roboyosu, omna paroles, quel tu e mi dicev in ista minuta, ja es inrejistrat ibe. Nulquo esera perdet."

E vi pensa: "Que teror, tamen..." O, segun ver, isto no esev vi. Mi komensav skribar ista naraciono per sekundi persono, ma forsan isto no es tre oportuni. Mi quaze rakonta pri vos, ma vi ipsa no have alquel relato a isto omna. Las nos imagina, que li nomo del mastro de Benito es, nu, forsan, Mikael.

E yen, ista Mikael pensa: "Que teror, tamen. Omna mei paroles, quel mi dicev a Benito es inrejistrat alube. Quankam, quo noi pova expekter altra de nosi guverniero? Noi ja nulquo pova chanjar."

Tale ili vivev. Mikael manjav, drinkav biro, spektav televiziono e dormiv. Benito laborav quam policeisto. Pos kelka monates Benito dice:

"Mastro, tei korpo komensa haver tro multa grosso. Isto pova eser danjeroza por tei sano. Forsan tu almene komensara kurar in matines?"

Mikael konsentiv. In li sequenta matino Mikael e Benito vadev al maxim proxima parko. In li parko ja esev ne tre granda, forsan du dek, grupo de homes. Kelka veniv kun su róbotes. Benito dicev:

"Isto es komensal grupo por sano. Vi komensara de kurar un kilometro in kata matino. Isto es plu bon por te, sportumar in grupo. Yen, ese konosata kun li guidanto del grupo, lei nomo es Nazudo."

Nazudo esev un róboto kun vere granda nazo vestit in sporti kostumo. Lei mastro, ne tre yuna viro kun longa blanka barbo, anque kurav kata matino in li grupo. In un dio Mikael questionav le, pro quo il nominav su róboto quam "Nazudo". Il respondev:

"Vi save, yun man, quande nosi kara Nazudo ankor esev nur asisto che hemo, nu, facer kaféo o teo, forsan kosinar alquo, si li marita standa ne tre bone, o vader in vendejo, o facer alquo altra, noi nominav le quam Nazudo, e to semblav a nos, que li

nomo es drola e tre apta. E nun nosi kara Nazudo deveniv tal respektoza publik persona... Mi questionav le, esque il vole chanjar su nomo, ma il respondev, que ja multi homes konosa le quam Nazudo e nun no es racionala chanjar ista nomo. Por le ipsa li nomo es suficiente bona, tale il dicev."

Anque che li grupo por sano esev un yuna femina, quel atraktav atenciono de Mikael. El sempre kurav lasta, e esev videbla, que li sporto es desfacila por la. Mikael sentiv kompato al febla femina. In un matino il parlav a la:

"Vi save, mei róbot dicev a me, que mi bezona sportumar, pro que mi deveniv tro grosa."

Li femina rideskav: "Ho, vi tote no es grosa. E, advere, aunque mi kura pro que mei róbot konsiliav me. E pro quo noi obea les?"

Li nomo del femina esev Karina. Balde Karina e Mikael forjetav matinal kurada e simple promenav in matines. E ne nur in matines, ma aunque ili esev kunim in jornes, vesperes e noktes.

Li róbot de Karina esev Marta, quel laborav quam kosinero in un restoracio. Karina no laborav. El dicev: "Pro quo homes deve laborar? Róbotes existe por to." Marta sempre tre varme salutav su mastra Karina kun Mikael in li restoracio. Karina e Mikael povav manjar e drinkar ibe omno, quo ili volev, e no zorgar pri pago o alquo plu, pro que Marta zorgav pri omno.

Benito esev tre deskontenta. Il dicev: "Ista Marta es komplete sinrespondebla. Pro quo el no zorga pri sano de su mastra? E ili amba aunque male influa a mei mastro." Quande Benito dicev isto a su mastro, Mikael no volev askoltar. Il dicev: "Ho, Benito, no ese tal enua. Mi ama Karina, e mi no vole saver alquo altra."

In li restoracio esev muzikal grupo. Kelka róbotes ludev per muzikal instrumentes. Un róbot aspektant quam un yunina in stilo animéi kantav per tre charma voko. Mikael tre apreciav ista kansones, e mem frequente plorav askoltante les. Mikael questionav, qui kreav li muziko. Marta dicev:

"Li nomo del autoro es Lakrimozo. Lei mastro aunque esev muzikal kompozitor. Isto esev li idéa de lei mastro, uzar Roboyosu por skribar muzika. Roboyosu save kordio homi per experienco. It save, qual kombinações de sonos pova tushar kordies homi. Pose li mastro de Lakrimozo ocidav se. Nun Lakrimozo ipsa krea muziko."

Mikael plu e plu frequente plorav askoltante muzika de Lakrimozo. E il plu e plu multe drinkav alkoholo.

Fin.

da Rosto.

[p_M] posta_Mundi

Li futuro de interlinguistika depende de vos!
Vizita li forum posta_Mundi e participa in it.
http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi

POR LI CREATION DE UN RUTE-RETE "STANDARD" IN EUROPA

Britannia, Francia e Luxemburgia signat un declaration de principies por apoyar li projectes de creation de un rute-rete "standard" de circa 40'000 km. On expecta que altri landes, inter queles Nederland e Belgia (Red.: Ili ja signat li convention), va dar lor adhesion bentost.

Ti declaration deve esser considerat solmen quam un prim modest decision fat del guvernamentes vers li realisation de un ambiciosi projecte quel va custar circa 5'000 milliardes de dollars. Ti projecte vell permissar al automobiles rular sur routes contenent uniform standardes de securitá, de Narvik til Athenai, de Glasgow til Warszawa, de Helsinki til Roma o de Lisboa til li russ frontieres.

Li signatorios del declaration, quel resta apertet a altri landes til junio 1951, ne obliga se a comensar ínmediatmen lor rut-labores. Ili va far to quo es possibil "in li cadre de lor programmas national por li public labores, o in li cadre del possibilitás del international financiament".

Secun COMBAT (Paris)

COSMOGLOTTA, #158, Decembre, 1950

Hay decidu telefon-aparates sur su scritable, queles tintina omni in sam témpor.

- Hallô! ... Yes ...

E al altri extremitá del fin un voce di:

- Bon die, senior. Yo desira esser igageat in un de vor teatres.

- Ho! vu save, senior, yo prende solmen sensational atracciones, extra-ordinari spectacules.

- Ma mi numeró es extraordinari.

- Ha: vermen? Quo vu fa?

- Yo jongla...

- Ne altricos plu?

- Yo rula sur un monocicle, yo practica li aeral trapez, e yo parla...

- Vu parla? Ma omnes parla. To ne es extraordinari.

- Certmen, ma yo es un can.

G. A.

COSMOGLOTTA, #158, Decembre, 1950

A doktor de medisin P. O.

in S. Peterburg, Rusia.

Koleg estimed!

Mi aprenday, ke votr artikl di influensa es traduked eks lingu rusik in lingu fransik.

It es motiv pro mi komunikar a vo, ke "Akademi internasional de lingu universal" av publiked in ist anu diksionar e gramatik de idiom neutral, tale ke sitempe artikli medisinik potes esar skribed in ist idiom, kel potes esar komprended per omnihom kultived kuasi sine apredasion anterior.

It es ver, ke ekspresioni mult spesiale medisinik no ancor eksist in diksionar nomed, ma it no es obstakl pro skribasion de artikli sientifik in ist lingu, kause ist ekspresioni es paroli internasional.

Skribasion in idiom neutral don profiti sekuant in komparasion ko kelkun lingu nasional :

1. Libri e broshuri sientifik publiked in ist idiom potes esar lekted per omnihom in original,
2. traduksion no plu es nesar,
3. ili avero sirkl multe plu grand de lektatori, e tekause
4. ili potes esar imprimed in kuantitet plu grand de eksemplari; ergo
5. ill potes esar vendeda a pris plu minim, e
6. profit material de editor (respektive de autor) esero plu grand.

Idiom neutral es usabl no sole pro skribasion, ma et pro parlasion; sikause in kongres sekuant internasional de medisinisti mi av intension usar ist idiom pro mie raport di maladitet "lupus" e mi esper esar komprended per omni medisinisti present.

Publikasion de idiom neutral interesero et votr filio, kel kolekt postmarki, kause ist idiom es lingu praktikal pro korespondad ko kolektatori in otr landi.

Ko respekt grand e ko saluti kordial mi rest

votr serv leplu devot

F.

[p_M] posta_Mundi

If voi desir lektar in omni diurni intr-IAL-adi plu,
bonvoluate visitar posta_Mundi, nostr forum komunik!
Velkom leplu kordial a voi omni, IAL-usanti!
http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi

PRI NONMEDIATI DERIVATIONE IN LI INTERNATIONAL LINGUES

DA

SIEGFRIED AUERBACH
FRANKFURT A. M.

[1930.]

Naturim non es posibli tu trakta in un kurti artikle li toti chapitre del nonmediati derivatione. Nus mus restrikte nus a un sektiono, e nus selekte tum pri li relatione de substantive a verbe, den hir Jespersen ha trova solutione tre eleganti in sen sisteme NOVIAL publisat in printempe 1928.

Li national lingues forma tre liberim verbes nonmediatim fro substantives. Disi derivationes non have sempre li sam signifikaŭone in omni lingues. Es veri ke p. e. in anglum, fransum e germanum li sekuenti series koinsida:

<i>Anglum</i>	<i>Fransum</i>	<i>Germanum</i>
crown - to crown	couronne - couronner	Krone - krönen
hammer- to hammer	marteau - marteler	Hammer - hämmern
pepper - to pepper	poivre - poivrer	Pfeffer - pfeffern
oil - to oil	huile - huiler	Oel - ölen

Ma in mult altri kasus od non omni lingues pove forma li nonmediati verbe-derivatione o li formationes have divergant signifikaŭones o serten lingues besona afixes:

Anglum: water - to water

Fransum: eau - (arroser, moirer)

Germanum: Wasser - wässern

Anglum: house - to house = tu lojisa

Fransum: maison -

Germanum: Haus - hausen = tu lojiacha

Anglum: grease - to grease

Fransum: graisse - graisser

Germanum: Fett - einfetten.

Li anglum es maxim kapabli tu forma verbes nonmediatim fro substantives.

Esperanto tre prisa tu forma tal derivates, e on pove nunitem observa li tendentie tu fa lum even plu amplim kam li "klasiki" autores kustomad. Naturim on forma *kroni*, *marteli*, *pipri*, *olei* kom equivalentes a nusen exemples de supru, ma on vud hesita pri *domi* e *akvi*, e even a *grasi* on prefera *grasigi*. Altrilaterim nus renkontra formationes tal qual *sklavi al* ... tu es li sklave de ..., *tendi* tu kampa, tu viva in tente, *unusilabi* tu responde monosilabim ets. Li praktiso non es tre konsequenti, e anke li teories es kontroversal. Li opinione sembla tu venka ke omni nonmediati derivates es admisebli kel in li kuntekte non ve bli miskomprenda.

Por tu distinkte li verbal substantive fro li vorde fro kel li verbe ha bli deriva, on usa li sufixe *-ad*, malgre ke, segun li "Fundamento de Esperanto" ti sufixe signifika "li duro del akto". Talim on obtena

krono A: crown

kroni to crown

kronado coronation

(R. de Saussure in sen sisteme *Nov-Esperanto* ha dona al sufixe *-ad* li signifika "li akto o stando").

L. Couturat in sen librete "Etude sur la Dérivation en Esperanto" (1907) akriman atakad disi formationes. Lo establid li prinsipe de renversabilitate: si on pasa fro un vorde a altri del sami familie segun serten regle, deve es posibli ke, sur base de regle inversi, on retropasa fro li duesmi vorde al unesmi. Disi prinsipe es ankore validi por li derivatione in *Ido*, samim kam li altri ke li finales *-o*, *-a*, *-i*, *-e* solim determina li karaktere gramatikal de chaki vorde e ke, si on voli exprese suplemental idee - e solim tikas -, on deve inserte korespondanti sufixe en li vorde. Pro tum *Ido* desapropa li uso de sufixe por li formatione del verbe-substantive derivat nonmediatim fro verbe signifika li akto o li stando expreset per li radike de ti verbe, e verbe pove bli nonmediatim deriva de substantive solim si disum exprese stando o akto.

Fro tum konseku ke *Ido* non pove nonmediatim deriva verbes fro substantives kel non signifika akto o stando, e li verbes in nusen exemples es in *Ido* *kronizar*, *martelagar*, *piprizar*, *oleizar* ets.

Occidental (E. de Wahl) non agnoska li prinsipe de renversabilitate kel lu karakterisa kom hiperlogikal e konter li spirite del national lingues. Tamen *Occidental* non admise li nonmediati derivatione de verbes fro substantives tam liberim kam *Esperanto*, ma restrikte lu al sekuenti kasus:

- a) tu provise per ...
- b) tu usa instrumente ...
- c) tu sekrete ...
- d) tu akte kom ...

Talim nus have in *Occidental* *coron* - *coronar*, *pipre*, *piprar*, *martel* - *martelar*, *sangue* - *sanguar*, *dómino* - *dominar*; ma si on voli es tre formalisti, on mus dikte, ke ti formes non es nonmediati derivates, den li finale del infinitive es solim *-r*, talim ke *-a* pove bli konsidera kom sufixe.

Li verbal substantive bli forma per *-ation*: *coronation*, *martelation* ets.

Novial, samim kam *Occidental*, non konosa li finales *-o*, *-a*, *-e*, por substantives, adjektives e adverbies, kel *Zamenhof* invented e kel *Ido* ha hereda fro *Esperanto*. Lu usa *-o* e *-a* por tu distinkte li sexus, e *-e* vor sexus non besona tu bli exprese.

Ma tum non es li unik uso kel *Novial* fa de disi vokali finales. Per tum ke *Jespersen* renuntia li dogma, ke ti vokales serva solim por markisa li partes del satse, lo pove usa lus kom reali elementes de derivatione, e dunke nus have in *Novial* li sekuent series:

a) instrumentes e lesen uso:

hamre - tu *hamra* - *hamro*
telefone - tu *telefona* - *telefono*
flute - tu *fluta* - *fluto*

b) sekretiones:

sange - tu *sanga* - *sango*
spute - tu *sputa* - *sputo*
sudore - tu *sudora* - *sudoro*

c) meteorological fenomenes:

nive - tu *niva* - *nivo*
grele - tu *grela* - *grela*
pluve - tu *pluva* - *pluvo*

Ti prosedo es aplikabli anke a altri vordes p. e. *parte* - tu *parta* - *parto*, *honore* - tu *honora* - *honoro*

- ma li formo de verbes fro substantives per simpli substituo de *-a* por li final vokale es admisebli solim, vor li signifikazione del verbe talim derivat non pove es dutabli. Vor li verbe klarim signifika "tu provisa per ...", Novial prefera tu usa li sufixe *-is* e tu dikte

krona - tu kronisa - kroniso

pipre - tu piprisa - pipriso,

malgre ke *tu krona - krono* non vud es tam danjerosi kam in Ido. Ma tu forma verbes in *-a* fro homes e animales non pove bli admise, den hir *-a* signifika ya li femal sexu.

Talim Jespersen ha trova li justu medium inter li regles de Ido, kel es tro strikti, es tes de Esperanto, kel es tro laxi, e ha montra un metode kel es sat naturali e non pove provoka ambiguitate.

Anecdotas in Interlingua

Un chassator sta in su posto, attende un lupo persequent de persequentores.

Alora un grande lupo curre directe a ille e crita per human voce:

- Non fusila! Isto es io! Ci es qualcun magia! Lupos verteva homines a lupos, e nunc illes in human aspecto perseque nos.

Le chassator esseva stupefacet. Esque lupos frequentemente parla? E le chassator permitteva al lupo curre.

Le salvat lupo curre e pensa:

"Mi matre esseva juste quando diceva, que studiar linguas es utile. Nunc isto salvava mi vita."

- Salute. Io vole parlar con vostre director.

- Io regreta, ma isto non es possibile, le director non es hic.

- Ma io videva le ante un minuta trans le fenestro.

- Anque ille videva vos.

- Esque quando vos accepta un homine pro laborar in vostre firma, vos considera IQ del candidato?

- Si, qui habe IQ plus alte que le director, ille non es acceptat.

Traducet de R. L.

vizita http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi
ret-posta: enioni@yandex.ru

editet 25 februar 2011.